

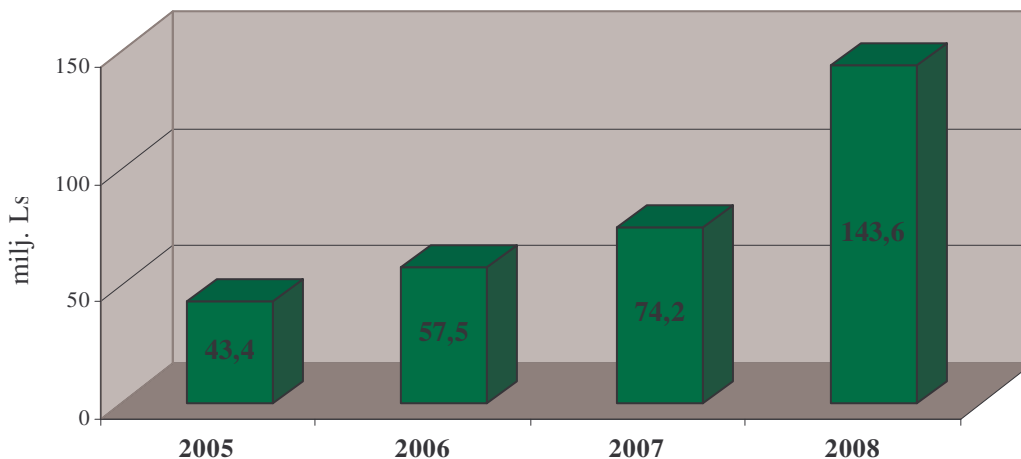
TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2008.gads

1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi

2008.gadā tika iekasēti **Ls 143,6 miljoni** akcīzes nodokļa ieņēmumos par tabakas izstrādājumiem, kas par 8% pārsniedz plānotos nodokļa ieņēmumus un par 93% jeb par 69,3 milj. pārsniedz 2007.gadā iekasēto akcīzes nodokli par tabakas izstrādājumiem.

1.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumi (milj. Ls)

Ikgadējā akcīzes nodokļa likmes palielināšana cigaretēm (skat. tabulu) ar mērķi 2009.gada 1.janvārī sasniegt Eiropas Savienībā noteikto minimālo likmi, katru gadu kāpināja arī nodokļa ieņēmumus valsts budžetā. Arī straujais akcīzes nodokļa ieņēmumu kāpums 2008.gadā saistīts ar likmes kāpumu cigaretēm. Tāpat likumā „Par akcīzes nodokli” noteiktās izmaiņas, kas nosaka obligāto inventarizāciju veikšanu tabakas izstrādājumu realizācijas vietās likmju maiņas gadījumā, deva būtisku ieguldījumu nodokļa ieņēmumu papildināšanā, vienlaikus līdzsvarojot cigarešu realizācijas apjomus, kā arī veicinot godīgas konkurences apstākļus.

Akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanas plāns cigaretēm (skatīt tabulu) tika sastādīts ar mērķi 2009.gada 1.janvārī sasniegt Eiropas Savienības direktīvā noteikto minimālo nodokļa likmi:

Tabakas izstrādājumu veids	2006.gada 1.janvāris	2007.gada 1.janvāris	2007.gada 1.jūlijs	2008.gada 1.janvāris	2009.gada 1.janvāris
Cigaretēm (Ls par 1000 cigaretēm)	7,6+14,8%*	8,4+19,2%*	10+25%*	17,8+32,2%*	22,5+34,5%*
Cigāri un cigarillas (Ls/1000 gab.)	11	11	11	11	11
Smēķējamai tabakai (Ls/kg):					
Smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai	21	23	23	23	23
Citai smēķējamai tabakai	14	14	14	14	14**

* procenti no maksimālās mazumtirdzniecības cenas

** no 2009.gada 1.februāra – Ls 23 par 1 kg

Izvērtējot akcīzes nodokļa ieņēmumus pa **tabakas izstrādājumu veidiem** (skat. *1.pielikumu*), pieaugums salīdzinājumā ar 2007.gadu vērojams visiem tabakas

izstrādājumiem. Vislielāko akcīzes nodokļa ieņēmumu daļu sastāda ieņēmumi par cigaretēm – 99,7% (skat. *1.pielikumu*), tāpēc jebkuras izmaiņas nodokļu likmēs vai cigarešu aprītes rādītājos viennozīmīgi būtiski ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus.

2009.gada akcīzes nodokļa ieņēmumu plāns par tabakas izstrādājumiem **175 miljonu latu** apjomā sastādīts ar 22% palielinājumu pret 2008.gada faktiskajiem nodokļa ieņēmumiem, galvenokārt ņemot vērā akcīzes nodokļa likmju kāpumu cigaretēm 2009.gada 1.janvārī, jo realizācijas apjomi Latvijā var samazināties cigarešu cenu kāpuma rezultātā.

2. Tabakas izstrādājumu aprītē iesaistītie komersanti

2008.gada beigās tiesības veikt komercdarbību ar tabakas izstrādājumiem Latvijā bija:

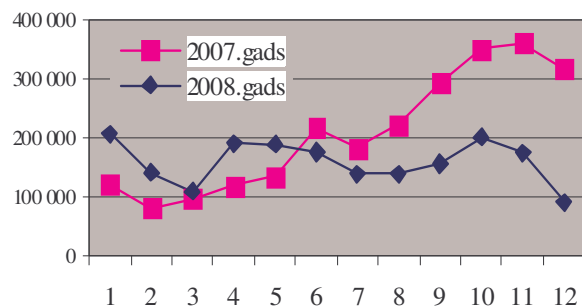
- 23 komersantiem, kuriem ir spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavas turētāja darbībai, kas ļauj tabakas izstrādājumus saņemt un glabāt, piemērojot atlikto akcīzes nodokļa maksāšanu, tai skaitā 5 komersantiem ir atļautas tādas darbības ar tabakas izstrādājumiem kā ražošana (diviem komersantiem), apstrāde, pārstrāde un fasēšana;
- 40 komersantiem, kuriem ir spēkā esošas licences tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecībai;
- 4129 komersanti (9491 darbības vietas), kuriem ir licences tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecībai.

3. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā 2008.gadā praktiski visu saražoto cigarešu apjomu nodrošinājusi SIA „British American Tobacco Latvia” (vēl nesen SIA „Scandinavian Tobacco”). Līdz šim valstī tiek ražotas tikai cigaretes.

2.attēls

Saražotais cigarešu apjoms (tūkst.gab.)

2008.gadā Latvijā kopumā saražoti **1 922,8 milj. cigarešu**, kas ir par 23% mazāk kā 2007.gada attiecīgajā periodā (skat. *3.pielik. 1.tabulu*).

No vietējā ražojuma cigarešu apjoma Latvijas tirgum tika novirzīti tikai 24% produkcijas, pārējā tika izvesta no Latvijas.

2008.gadā vietējā ražojuma cigarešu apjoms, kas novirzīts realizācijai Latvijā, ir par 31% mazāks kā 2007.gadā,

ko galvenokārt ietekmēja pieprasījums citās valstīs pēc Latvijā ražotajām cigaretēm.

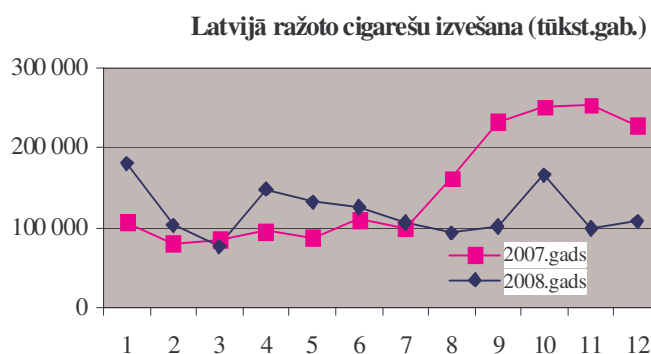
22% no saražoto cigarešu apjoma sastāda cigarešu marka „Main”, otro un trešo pozīciju ieņem „Los Angeles” un „Corner” ar attiecīgi 21% un 20%.

3.attēls

2008.gadā no Latvijas tika izvesti **1438 milj.** saražoto cigarešu, kas sastāda 75% no visa šajā periodā Latvijā saražoto cigarešu apjoma, tāpēc arī 2. un 3. grafiskajā attēlā ir vērojamas zināmas līdzības, jo cigarešu ražošanas apjomus pamatā ietekmē citu valstu pieprasījums.

Izvesto cigarešu apjoms 2008.gadā ir par 20% mazāks kā iepriekšējā gadā. No izvestā apjoma 82% tika nosūtītas uz ES dalībvalstīm, bet pārējās eksportētas uz trešajām valstīm.

Visvairāk cigarešu tika nosūtītas uz Dāniju – 52% no visa apjoma, tai seko Polija un Izraēla ar attiecīgi 16% un 14%. Populārākā no Latvijas uz citām valstīm nosūtīto cigarešu marka ir „Los Angeles”, kas sastāda 29% no visa izvesto cigarešu apjoma.

4. Tabakas izstrādājumu ievēšana un imports

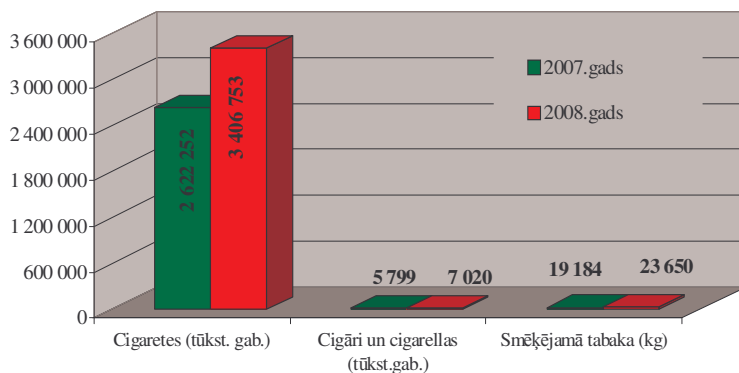
2008.gada beigās Latvijā 23 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai. Šajā periodā ievēstos/importētos tabakas izstrādājumus brīvā apgrozījumā patēriņam izlaida 16 komersanti.

2008.gadā akcīzes preču noliktavās Latvijā ievēsti 7 844,4 milj. cigarešu, 6 052 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 21 259 kg smēķējamās tabakas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šajā periodā tika izvesti 4 643 milj. cigarešu, savukārt brīvam apgrozījumam patēriņam Latvijā 2008.gadā izlaisti 3 406,8 milj. ievēsto/importēto cigarešu, 7 020 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 23 650 kg smēķējamās tabakas.

4.attēls

Ievēstā/importētā produkcija, kas laista brīvā apgrozījumā (patēriņam)

Brīvam apgrozījumam izlaisto cigarešu apjoms **2008.gadā** par 30% pārsniedz 2007.gada rādītāju, jo 2007.gada sākumā brīvam apgrozījumam tika izlaists salīdzinoši pavisam neliels cigarešu apjoms, kas bija kā sekas 2006.gada beigās izveidotajiem lielajiem cigarešu uzkrājumiem tirdzniecības vietās.

Ievēsto/importēto cigāru un cigarillu apjomi, kas laisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, 2008.gadā salīdzinājumā ar 2007.gada attiecīgo periodu ir pieauguši par 21%, bet smēķējamās tabakas apjomi par 23%.

5. Kopējā tabakas izstrādājumu realizācija Latvijā

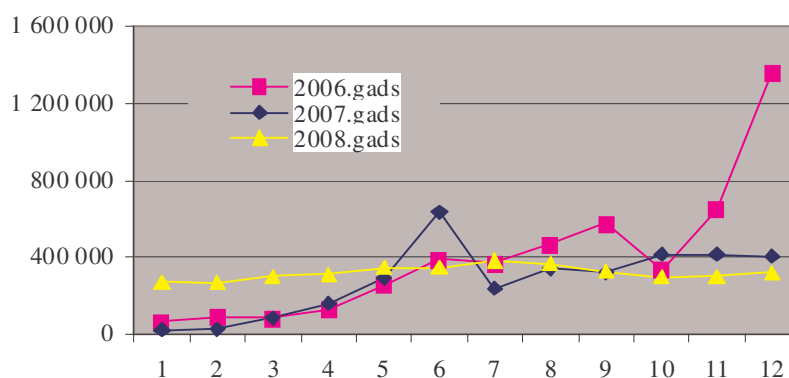
2008.gadā kopumā brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā laisto tabakas izstrādājumu apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies visām preču grupām – cigaretēm par 16%, savukārt cigāriem, cigarillām un smēķējamai tabakai katra grupa attiecīgi par 20% vairāk kā 2007.gadā (skat. 3.pielik. 2.tabulu).

5.attēls

2008.gadā brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisti 3869,8 milj. cigarešu, 7 milj. cigāru un cigarillu, kā arī 23 577 kg smēķējamās tabakas.

Jāpiezīmē, ka dati par komersantiem, kuri veic komercdarbību muitas zonā, apgādājot kuģus, lidmašīnas, kā arī veic darbību kā beznodokļu veikali, kopējos apjomos netiek iekļauta, jo to darbība neietekmē Latvijas Republikas iekšzemes tirgus situāciju.

Kopējais cigarešu apjoms, kas laists brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā (tūkst.gab.)

Patērētāju vidū populārākās ir "Marlboro", "Winston" un "Monte Carlo" markas cigaretes. Pārējo cigarešu realizācijas apjomus, kā arī lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt 4.pielikumā.

Tā kā 2008.gadā cigarešu realizācijas pieauguma tempi nav būtiski mazinājušies salīdzinājumā ar 2007.gadu, tas liecina, ka akcīzes nodokļa likmju pakāpeniskais palielinājuma plāns (kas pastāvīgi ceļ arī cigarešu cenas) līdz šim brīdim veiksmīgi pildījis savu funkciju – paaugstina nodokļa ieņēmumus budžetā, taču nepalielina nelegālo tirgus daļu.

Jāatzīmē, ka akcīzes nodokļa piemērošanai ir arī cita funkcija – veselībai un apkārtējai videi kaitīgu vielu un produktu patēriņa samazināšana. Tā kā 2009.gada 1.janvārī akcīzes nodokļa likme cigaretēm tika palielināta līdz Eiropas Savienībā noteiktajam minimālajam līmenim, paredzams, ka tas atstās vēl pozitīvāku ietekmi ne tikai uz valsts budžetu, bet arī uz tabakas izstrādājumu, kā veselībai kaitīgas vielas izplatību.